

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ У СИРІЇ

Аналізуються витoki виникнення та розвитку сучасного збройного конфлікту у Сирії. Відзначається, що поштовхом до сирійської війни були виступи народних мас проти тиранії режиму Башара Асада у ході проведення «арабської весни» на Близькому Сході. Складні міжконфесійні протиріччя, активізація ісламського радикалізму перетворили країну в арену громадянської війни. Втягування іноземних держав у внутрішній конфлікт глобалізувало сирійську проблему. Вступ у сирійську війну Збройних сил Російської Федерації стало етапом проведення сучасної «гібридної» війни, яку розв'язав Кремль нападом на Україну навесні 2014 р.

Ключові слова: Близький Схід, війна у Сирії, «арабська весна», Ісламська держава, міжнародний тероризм.

Актуальність проблеми. Військова агресія Російської Федерації (далі – РФ) проти України, анексія Криму та розв'язання війни на Сході нашої держави наприкінці лютого 2014 р. стали серйозним випробуванням для українського народу та Збройних Сил України (далі – ЗС України). Вперше в ХХІ столітті держава – постійний член Ради Безпеки ООН, здійснила агресію проти сусідньої держави попри свої зобов'язання щодо підтримання миру та безпеки. Своїми діями РФ зруйнувала існуючу Ялтинсько-Потсдамську систему міжнародних відносин, що утворилася в результаті переможного завершення Другої світової війни силами антифашистської коаліції [1, с. 214].

Бураков Юрій Васильович, кандидат історичних наук, доцент, провідний науковий співробітник Наукового центру Сухопутних військ, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Руйнування повоєнної системи міжнародних відносин отримало продовження у «гібридній» операції РФ проти Сирії. На відміну від України, де суттєву роль відігравала інформаційна складова підготовки агресії (згадаймо кампанії промосковських ЗМІ щодо захисту «руського миру» на Сході та Півдні України), у сирійську громадянську війну Росія втрутилися різко, без активної пропагандистської підготовки, з широким використанням авіації та ракет. На сьогодні Росія проводить дві, у певних аспектах схожі, збройні операції: у Сирії та в Україні. Вивчення історії проведення «гібридної війни» у близькосхідній країні є актуальною військово-історичною проблемою, яка дозволяє змоделювати ситуацію у сучасній російсько-українській війні.

Метою статті є аналіз виникнення громадянської війни у Сирії та процесів втягування зовнішніх сил у суто внутрішню проблему держави й перетворення регіонального, локального конфлікту у глобальну світову проблему.

Історіографія та огляд джерел. У наш час історія та розвиток сирійського конфлікту не сходять зі шпальт світової преси та інших засобів масової інформації (ЗМІ). Офіційні виступи державних діячів, воєначальників, публіцистів, політологів створюють потужний пласт історичних джерел. Виходить у світ значна кількість аналітичних матеріалів, особливо після втручання у громадянську війну в Сирії Російської Федерації. Так Наталя Мечетн, аналізуючи втручання Росії у сирійський конфлікт, робить висновок про занурення країни у хаос [2]. Юрій Райхель у статті «Війна в Сирії: втрати і маневри» ділиться цікавими спостереженнями: коли мілітаристська Японія відчула явні ознаки своєї поразки, її правлячі кола вдалися до широкого використання камікадзе. Схоже, що в Сирії та Іраку ісламісти знайшли можливість серйозно ускладнити бойові дії своїх противників за допомогою інгімасі (ті, які вибухають) – бойовиків із поясами шахідів. У загони смертників набирають найбільш фанатичних і добре підготовлених

терористів. На відміну від простих шахідів, які йдуть на смерть у будь-якому разі, для інгімасі це не головна мета. Для них важливо завдати противнику максимально великих людських втрат [3].

Академік Володимир Горбулін в аналітичній статті «Гібридна війна – все тільки починається» проводить цікаве співставлення військових операцій у Сирії і в Україні. Він справедливо зауважує: «сирійська кампанія для Росії будувалася на використанні традиційних видів озброєнь і бійців спецпідрозділів. Але не забули і про тих-таки «ополченців» та російських «зелених чоловічків» – ПВК (приватні військові компанії. – Авт.). Причому вербували найманців для поїздки в Сирію з тих самих «ДНР» і «ЛНР», обіцяючи там вищу зарплатню, офіційний статус і блага «визволителів сирійського народу»[4].

Виклад основного матеріалу. У 2000 р. в результаті безальтернативних виборів президентом країни став Башар аль-Асад, син Хафеза аль-Асада, диктатора, що правив Сирією до того 30 років. До влади наступника готували більше шести років, тому перехід пройшов досить плавно: окрім «старої гвардії» Хафеза-старшого у владних колах вже перебували вірні, в першу чергу Башару, люди, що мінімізувало ризики перевороту зсередини.

Родина аль-Асад належить до алавітів – релігійного відгалуження шіїтського ісламу, якого дотримуються близько 12 відсотків населення Сирії (до початку теперішнього конфлікту населення країни складало близько 23 млн осіб, а на сьогодні – 15 млн). Родина правителя тримала під жорстким контролем силові відомства країни, які придушували будь-які прояви опозиційних настроїв. Це викликало обурення мусульман-сунітів – основної світової ісламської течії, до якої належить переважна більшість населення Сирії (близько 70 відсотків). Окрім цього, в країні проживає значна група християн-несторіанців (10–12 відсотків), ісмаїліти, друзи, езиди (в основному курди) та інші представники релігійних сект та конфесій [5, р. 471].

Конфесійна ворожнеча шіїтів й сунітів (основні розгалуження в ісламі) впливає на міжнародну ситуацію в регіоні. Геополітична карта цього протистояння наступна: з одного боку – шіїтський Іран та фінансоване ним радикальне шіїтське угруповання Хезболла (дуже активне в Лівані, Палестинській автономії), режим алавітів у Дамаску, шіїтський уряд у сьогоdnішньому Іраку. З іншого – сунітська влада в Саудівській Аравії, Туреччині, Катарі та підтримані ними численні сунітські повстанці в Сирії.

Конфлікт в Сирії із самого початку активно підживлювався із-за кордону. Зброя та боєприпаси надходять з країн, які співчують повстанцям – Саудівської Аравії та Катару, а також від заможної сирійської діаспори в арабських країнах. Режим Асада, у свою чергу, отримує зброю від Росії та Ірану, які зацікавлені у його збереженні. Лише Росія постачає Асаду зброї на мільярд доларів щорічно (свого часу саме СРСР повністю забезпечував потреби сирійської армії). Слід також зазначити, що військово-морська база в сирійському Тартусі надзвичайно важлива для російської присутності у східному Середземномор'ї. З підписанням угоди 1971 р. між СРСР та Сирією порт Тартус є пунктом заправки кораблів і логістичним центром російських ВМС. Як і в Криму, зі стратегічно важливим Севастополем, російська політика в цій країні значним чином пояснюється потребою зберегти базу ВМС, успадковану з часів «холодної війни». Після втручання Російської Федерації у сирійську громадянську війну, Москва нав'язала Дамаску новий договір (18 січня 2017 р.), згідно з яким термін дії угоди становить 49 років. Документ також дозволяє заходження кораблів РФ у внутрішні води та порти країни, а також проголошує недоторканим майно Росії у Тартусі. Крім того, російським військовим та їхнім сім'ям у Сирії гарантується недоторканність. Більше того, у разі відсутності заперечень сторін документ буде автоматично подовжений ще на 25 років [6].

«Арабська весна» – хвиля потужних масових протестів, мітингів, демонстрацій, революційних виступів, збройних повстань народних мас проти правлячих режимів в арабському світі стала поштовхом до збройного конфлікту в Сирії. Ця країна, на відміну від сусіднього Лівану, з яким пов'язана спільна багатовікова історія (цей регіон носить історичну назву Левант і включає окрім цих двох країн ще і Йорданію), до початку «арабської весни» була взірцем політичної та економічної стабільності.

«Арабська весна» в Сирії починалася досить мляво, а протестні настрої зростали поступово. 26 січня 2011 року відбувся акт публічного самоспалення молодого опозиціонера Хасана Алі Аклеха. На відміну від Тунісу (самоспалення в Тунісі дрібного торговця Сіді Бузіді призвело до масових антиурядових виступів в цій країні й до втечі 14 січня 2011 р. президента Зін ель-Абідін Бен Алі в Саудівську Аравію), це не викликало масових протестів. Уповільнювало розвиток ситуації і те, що в країні ще з 2007 р. було заблоковано безліч новинних ресурсів і соцмереж, включаючи Фейсбук, Твіттер і YouTube. З початком протестних акцій, режим Асада пішов на поступки користувачам Інтернету і розблокував соцмережі, чим скористалася інтернет-просунута молодь і оголосила по соцмережах «День гніву» із закликом вийти на площі центральних міст з гаслами проти режиму. Однак акція виявилася не масовою.

Загострення в країні розпочалося 6 березня 2011 р., коли в місті Дар'я 15 школярів віком від 10 до 15 років були затримані за графіті зі словами «Народ прагне падіння режиму» – гаслом «арабської весни», який вони бачили в телевізійних репортажах з Єгипту та Тунісу.

18 березня після п'ятничної молитви кілька тисяч мешканців міста вийшли на вулиці з вимогами звільнити підлітків. При силовому розгоні демонстрації поліцією загинули мирні протестанти. 19 березня на похорони загиблих прийшло вже близько 10 тисяч осіб з вимогами притягнути до відповідальності посадових осіб, винних у

загибелі людей, а також покласти край корупції в державі (цікаво, що розвиток подій в далекій Сирії певною мірою нагадує розвиток подій у ході Революції Гідності в Україні 2014 р., де жорстоке побиття силовиками режиму Януковича мирного студентського Євромайдану вивело на вулиці міст таких самих обурених батьків). 20 березня дітей відпустили. Виявилося, що під час арешту їх катували.

Мешканців Дар'я вийшли підтримати демонстранти в Дамаску, Хомсі, Латакії та інших великих містах Сирії. З метою розрядити ситуацію президент відправив у відставку прем'єр-міністра Мухаммеда Наджі аль-Отарі, який обіймав цю посаду близько восьми років.

Сирійський президент і надалі намагався загасити різні осередки невдоволення. Так, на північному сході країни проживали 300 тис. курдів, які не мали сирійського громадянства. Щоб зменшити протестні настрої серед них, 7 квітня 2011 р. Башар Асад надав більшості курдів сирійське громадянство. Але ефект від такої дії виявився незначним, курди все ж підтримали протестувальників. Курди, найбільша група з нацменшин Сирії, створили свої збройні загони народної самооборони і висунули гасло національної автономії (за прикладом сучасного Іракського Курдистану).

В середині квітня 2011 р. увага світу була прикута до міста Хомс, де по демонстрантах відкрили вогонь члени організації «Шабіха» (група проурядових бойовиків) і співробітники служби безпеки. 22 квітня протести відбулися у двох десятках міст, а по демонстрантах знову стріляли урядові війська. Після цього події в країні переросли у повномасштабну громадянську війну [7, с. 89].

25 квітня 2011 р. до м. Дар'я підійшли дві бронетанкові дивізії і одна дивізія спецпризначення Сирійської арабської армії (далі – САА). Почалася 11-денна облога міста, в ході якої були убиті понад дві сотні людей. 5 травня САА відійшла від міста, однак і надалі блокувала основні канали постачання продуктами [8].

Багатом у сирійській армії не подобалася жорстка реакція президента на мирні протести, і під приводом відмови застосовувати насильство стосовно цивільних, ряди САА масово залишали як рядові солдати, так і офіцери. Військові, за релігійним переконанням суніти, не бажали захищати алавітський шіїтський режим.

Невеликою групою останніх, в червні 2011 р. було прийняте рішення про створення опозиційної організації під назвою Вільна сирійська армія (Free Syrian Army, далі за текстом – ВСА) з метою усунення режиму Башара Асада. ВСА швидко зростала чисельно і стала однією з головних сил опозиції режиму.

Особливістю ВСА є структурна децентралізація. З самого початку вона є, швидше, загальним ярликом для десятків різних «дивізій», «бригад» і «армій» (ці терміни несуть умовне значення, що не відображає дійсну чисельність груп, рівно як сьогоденні «батальйони» в рамках війни на Сході України), командування яких погоджує дії в регіонах.

В ході громадянського протистояння і загострення репресій значно активізувалися проісламські організації. Виникли і набули поширення ісламські радикальні групи, які в умовах багатоконфесійної Сирії висунули гасло «джихаду», священної війни проти іновірців. Значний вплив на затягування конфлікту в Сирії мав зовнішній чинник, активне втручання сусідніх держав.

Так у сусідньому Іраку, від світової терористичної організації «Аль-Каїди» виокремилися група незгодних, яка назвалася «Ісламська держава Іраку та Леванту». Група була проти конспірації, за відкриту діяльність з метою створення «правильної ісламської держави», а головно – активно фінансувалася з невідомих джерел поза близькосхідним регіоном.

Нова організація виступила і проти аль-Каїди і проти афганського «Талібану» і була новим явищем у світовому тероризмі. Організація швидко зростала за рахунок активного вербування мусульман по усьому світу (у тому

числі з Росії прибули тисячі чеченців та вихідців із Кавказу, сотні добровольців з країн Західної Європи) і незабаром виросла у потужну військову силу [9]. Найбільш масово у військові підрозділи організації вступили бійці розгромленої армії іракського диктатора Саддама Хусейна та його колишні працівники силових відомств.

У 2013 р. збройні загони «Ісламської держави Іраку та Леванту» перенесли бойові дії з Іраку до Сирії і захопили значні території. Відомий чеченський політичний діяч в екзилі Ахмед Закаєв має рацію коли вказує, що автори «Ісламської держави Іраку та Леванту» ті самі, що і автори «Кавказького емірату» (проекту путінських ефесбешників у чеченсько-російських війнах), а найбільша на сьогодні світова терористична організація створена і фінансується Кремлем [10].

29 квітня 2014 р., «Ісламська держава Іраку та Леванту» була перейменована на Ісламську Державу (дала – ІД) й оголосила себе всесвітнім халіфатом. Бойові дії ІД нагадують рейди партизанських з'єднань. Вони відрізняються нечуваною жорстокістю (масові розстріли полонених, середньовічні публічні страти (із відсіканням голови) іноземних кореспондентів та громадян іншої віри, чисельні теракти «смертників» у містах).

Разом з тим, слід відзначити, що під страхом смерті на окупованих ІД територіях швидко викорінюються будь-які прояви корупції, налагоджується постачання продуктами харчування, ефективно починають працювати місцеві органи влади, що вітається населенням й суттєво «підживлює» терористичну організацію, яка широко займається наркотрафіком, контрабандою, незаконною торгівлею нафтопродуктів.

На даний момент існує чотири основних маршрути контрабанди, один з яких дозволяє вивозити нафту з Сирії та Іраку для продажу в Туреччину, а інші три – з Іраку (для продажу в Туреччину, Іран і Йорданію). У підсумку від контрабандної торгівлі фінансуються майже всі конфліктуючі сторони, так як кожен бере частку або за

перепродаж, або за провезення нафти по своїй території. Навіть непримиренні суперники в торгівлі знаходять згоду – іракські курди та ІД – закупають нафту за цінами в два рази нижче ринкових, щоб далі перепродати її до Ірану або у Туреччину з відчутною націнкою.

Комерційні інтереси об'єднують різні ісламістські організації. Деякі з них входять структурно до ІД, зокрема: «бригада ат-Таухід» (вона ж «Ліва ат-Таухід»), «Ахрар аш-Шам», «Ансар аш-Шам» і «Джейш аль-Іслам». Інші виступають як союзники, наприклад добре озброєна терористична організація «Фронт ан-Нусра» (близька до аль-Каїди) та інші радикальні ісламісти, включаючи «Туркестанську ісламську партію» (складається з китайських уйгурів) і бригаду «Гураб аш-Шам». Інші ворожі до ІД, «Фронту ан-Нусра»: наприклад – «Сирійські туркменські бригади», які спонсоруються Туреччиною і ставлять за мету отримати представництво для туркменів в органах майбутньої повоєнної влади Сирії [11].

Найважливішим чинником, який веде до радикалізації і більшого хаосу в Сирії, є репресивна політика правлячого режиму Башара Асада. Десятки епізодів застосування проти повстанців і цивільного населення забороненої у світі хімічної зброї, практика скидання бочкових бомб, сексуальне насильство над жінками (і не тільки), тортури дітей – лише верхівка айсберга злочинів, скоєних сучасним правлячим режимом.

У березні 2013 р. режим Башара Асада був звинувачений у застосуванні забороненої хімічної зброї під час штурму міста Алеппо. Розвідувальні служби Великобританії, Франції, Ізраїлю та Сполучених Штатів оприлюднили жахливі факти про застосування зброї масового ураження проти мирного населення. У квітні 2013 р. перебіжчик з Сирійської армії бригадний генерал Захер Аль-Сакет заявив, що сирійські військові мають у своєму арсеналі хімічну зброю, яка була спочатку таємно отримана від Радянського Союзу, а потім виготовлялась і в місцевих умовах [12].

Уряд Асада заперечив свою причетність до хімічної атаки, і поклав відповідальність за неї на пов'язаних з опозицією іноземних найманців та західні країни. В умовах розгортання широких репресій урядовими військами та загальним хаосом, що призвів до масового кровопролиття, у зв'язку із загрозою використання зброї масового знищення, США та ЄС вирішили втрутитися в конфлікт.

У ніч на 23 вересня 2014 р. авіація США завдала повітряних ударів по об'єктах урядових військ. Незабаром міжнародні сили коаліції (до неї увійшли США, Канада, Австралія, Велика Британія, Франція, Німеччина, Італія, Польща та арабські держави – Саудівська Аравія, Катар, Бахрейн, ОАЕ, Йорданія) бомбардували також і об'єкти бойовиків «Ісламської держави» в районі міста Ракка на півночі Сирії і в районі провінції Абу-Камаль біля кордону з Іраком. Надалі авіаудари відбувалися щодня. Всього з 23 по 28 вересня 2014 р. було завдано близько 60 повітряних ударів. Розширилася і територія, що піддавалася бомбардуванням. Це північні провінції Ракка, Дейр-ез-Зор, Хасак, Алепо (включаючи передмістя міста), Ідліб і центральна провінція Хомс. В результаті були знищені нафтопереробні заводи бойовиків ІД, тренувальні бази терористів, штаб-квартири, командні центри, склади і жива сили противника. Авіація союзників втрат не зазнала [13].

Військові дії збройних підрозділів США нагадували комп'ютерну гру. Над територією, де просувалися загони ісламістів діяли дрони (безпілотники), які вночі за допомогою тепловізорів та спецустаткування із інфрачервоним випромінювання чітко визначали об'єкти і завдавали точні удари по живій силі противника ракетами (відео було розміщено на YouTube).

Голова Комітету начальників штабів ВС США генерал М. Демпсі вважав, що для того, щоб відвоювати території, захоплені бойовиками ІД в Сирії, необхідна наземна операція в Іраку і Сирії, так як повітряних ударів

недостатньо. У середині травня 2014 р. в сирійській провінції Дайрі-ез-Заур десантувався невеликий загін військ спеціального призначення США. Спецпризначенці у ході короткого бою ліквідували одного з ватажків ІД – Абу ас-Сайяфа та 31 бойовика, створивши перший визнаний у пресі і, поки що, єдиний прецедент використання наземних військ США в Сирії.

За час, що минув з початку громадянської війни в країні, урядові збройні сили зазнали значних змін: скоротилася їх чисельність, зменшилася кількість озброєння і військової техніки, великі зміни відбулися в організаційній структурі, насамперед, у сухопутних військах. Однак, як вважають зарубіжні військові експерти, найважливішим стало те, що з 2013 р. сирійська армія в основному адаптувалася до особливостей ведення бойових дій в умовах внутрішнього збройного конфлікту. Чисельність регулярної урядової армії, за даними російських аналітиків, стабілізувалася і на 2014 р. складала приблизно 178 тис. осіб (у 2011 р. було 325 тис. осіб). Втрати урядових військ станом на серпень 2014 р. (бойові втрати, дезертири, перебіжчики) оцінювалися в 130 тис. осіб [14].

На боці урядової сирійської армії діють загони ліванської «Хезболли» (приблизно 4 тис. осіб), іранські підрозділи «Вартові ісламської революції» та інші іноземні формування та найманці. У сухопутних військах Асада найбільш боєздатними є дивізія Республіканської гвардії, 1-ша, 3-тя і 4-та танкові дивізії, 14-та і 15-та дивізії спецвійськ.

30 вересня 2015 р. несподівано для світової громадськості у війну в Сирії втрутилася Росія. Російська авіація завдала бомбового удару по військових силах поміркованої опозиції, яка успішно протидіяла військам режиму Башара Асада з допомогою міжнародних сил коаліції. Російський диктатор В. Путін оголосив, що Росія вступила у війну на прохання законного президента Сирії. У ході бомбардування, а пізніше і завдання ударів

ракетами середньої дальності (з Каспійського моря через територію суверенних держав – Ірану та Іраку) офіційний Кремль заявив, що обстріл проводився по об'єктах «Ісламської держави», хоча насправді атакувалися війська поміркованої опозиції [15].

Метою втручання Росії у сирійський конфлікт стало:

- відволікти увагу світової громадськості від війни на Сході України;
- увійти у процес дипломатичного врегулювання;
- виторгувати пом'якшення економічних санкцій;
- домогтися насамперед, невтручання США у російсько-українську війну.

У жовтні 2015 р. над Єгиптом був підірваний російський пасажирський літак, у якому загинули 224 людини. Єгипетський підрозділ угруповання «Ісламська держава» взяв на себе відповідальність за теракт, назвавши його відповіддю на втручання Росії у Сирію.

Війна у повітрі не може вирішити нагальні завдання, адже терористи ховаються у містах, використовують мирне населення як своєрідний захисний щит. Однак на проведення військової операції на суходолі ні США, ні Росія, ні будь-хто інший не зважаться через ймовірність втрат (Іран взагалі не може сунутися в арабську країну, що спровокує ще більший арабо-перський конфлікт).

Атака терористів ІД 13 листопада 2015 р. у Парижі зіграла на руку В. Путіну, який запропонував створити широку коаліцію проти ІД. Таким чином московський правитель, ізгой міжнародної політики через окупацію Криму і розв'язану війну на Сході України прагне повернутися у світове співтовариство. Президент України Петро Порошенко застеріг, «...що демократичний світ має обережно ставитися до співпраці з Росією довкола Сирії. Бо мета цієї політики – відволікти увагу міжнародного співтовариства від триваючої російської агресії проти України» [16].

Висновки. Таким чином, втручання Росії у сирійський конфлікт сприяло перетворенню локального конфлікту регіонального масштабу, який розпочався як один із етапів проведення «арабської весни», у глобальну

міжнародну проблему. Росія у Сирії випробовує не лише військову техніку, а й і нові методи проведення так зв. гібридної війни, активно використовуючи свою присутність на Близькому Сході для вирішення агресивної зовнішньої політики, у тому числі щодо послаблення міжнародних економічних санкцій, уведених внаслідок загарбання українських земель.

Від сирійського конфлікту постраждали мільйони людей. Рахунок загиблих уже давно перевалив за чверть мільйона, а чотири роки безперервного кровопролиття породили найбільшу міграційну кризу з часів Другої світової війни. І якщо майже всі світові ЗМІ говорять про проблеми біженців, то мало хто згадує, що в країні залишаються ще мільйони мирних жителів, які не мають постійного доступу до питної води, їжі і базових послуг, включаючи, насамперед, медичну допомогу. Гуманітарна катастрофа посилюється, а рішення конфлікту через втручання у конфлікт все більших світових акторів, у тому числі Російської Федерації, відкладається на віддалену перспективу.

1. *Бураков Ю.В.* Теоретичні аспекти класифікації локальних війн та збройних конфліктів сучасності // Військово-науковий вісник. Вип. 25. – Львів: НАСВ, 2016. – С. 214–232.
2. *Мечетна Н.* Громадянська війна в Сирії з втручанням Росії занурюється в хаос [Електронний ресурс] / Новое время, 2015, 18.10. – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/publications/gromadjanska-vijna-v-siriji-z-vtruchannjam-u-neji-rosiji-zanurjuetsja-v-haos-74705.html>
3. *Райхель Ю.* Війна в Сирії: втрати і маневри [Електронний ресурс] / Politeka, 2016, 15.07. – Режим доступу: <https://politeka.net/ua/256099-vijna-v-siriyi-vtrati-i-manevri/>
4. *Горбулін В.* Гібридна війна: все тільки починається... / Дзеркало тижня, 2016, 25.03.
5. *Shimoni Yaacov.* Political dictionary of Arab word. – N.Y.–London, 1987. – 520 p.
6. Сирія віддала Росії в оренду на 49 років базу флоту в Тартусі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2017/01/21/7133049/>.

7. *Кортаев А.В., Зинькина Ю.В., Ходунов А.С.* (Ред.) Системный мониторинг глобальных и региональных рисков: Арабская весна 2011 года 2012. – 464 с.
8. Операции международной антитеррористической коалиции в Ираке и Сирии (с 2014 г.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://waronline.org/fora/index.php?>
9. МВД ФРГ: ИГИЛ пополнилось 760 гражданами Германии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://regnum.ru/news/polit/2017792.html>.
10. Ахмет Закаев про Исламську державу та про теракти у Парижі. Новини ICTV / 22/11/2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://fakty.ictv.ua/ru/index/news/theme/219>.
11. Исламское государство. Территория войны [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.liga.net/projects/igil/>.
12. *Аржаковський Антуан.* Україна повинна постійно нагадувати світові, що також бореться проти тероризму [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://wz.lviv.ua/world/149418-antuan-arzhakovskyy-ukraina-povynna-postiino-nahaduvaty-svitovi-shchotakozh-boretsia-proty-teroryzmu-rosiiskoho>.
13. Исламська держава Іраку і Леванту: хто зупинить ісламський фундаменталізм [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://icps.com.ua/islamska-derzhava-iraku-i-levantu-khto-zupynyt-islamsky-fundamentalizm>.
14. *Семиволос Ігор.* Від ворога залежить – ким ти є. Тому росіяни постійно твердять, що воюють з американцями, а не з українцями [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://rozmova.wordpress.com/2015/08/22/ihor-semyvolos/>
15. *Мирзаян Геворг.* Два разных списка одной войны «Expert Online» 05 ноября 2015 г. / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://expert.ru/2015/11/5/dva-spiska/>.
16. *Порошенко П.* Ситуацією навколо Сирії Росія намагається відволікти увагу від України / Високий замок. Online. 22.11.2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://wz.lviv.ua/news/149853-poroshenko-sytuatsiieiu-dovkola-syrii-rosiia-namahaietsia-vidvolikty-uvahu-svitu-vid-ukrainy>

Надійшла 20.12.2016 р.

Рецензент: *С.П. Качараба*, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів.

Бураков Ю.В.

ИСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОВРЕМЕННОЙ ВОЙНЫ В СИРИИ

Анализируются истоки возникновения и развития современного вооружённого конфликта в Сирии. Отмечается, что толчком к сирийской войне были выступления народных масс против тирании режима Башара Асада в ходе проведения «арабской весны» на Ближнем Востоке. Сложные межконфессиональные противоречия, активизация исламского радикализма превратили страну в арену гражданской войны. Втягивание иностранных государств во внутренний конфликт глобализовало сирийскую проблему. Вступление в сирийскую войну вооружённых сил Российской Федерации стало этапом проведения современной «гибридной» войны, которую развязал Кремль нападением на Украину весной 2014 г.

Ключевые слова: Ближний Восток, война в Сирии, «арабская весна», Исламское государство, международный терроризм.

Burakov Y.

HISTORICAL ASPECTS OF MODERN WARFARE IN SYRIA

The origins and emergence of modern armed conflict in Syria is analyzed. It is noted that massive protests against the tyrannical regime of Bashar al-Assad during the Arab Spring in the Middle East gave the impetus to the Syrian war. The tangled inter-confessional conflict, the intensification of Islamic radicalism led to civil war in the country. The involvement of foreign powers into the internal conflict caused a the globalization of the Syrian problem. The Russian armed forces participation in the Syrian war became the milestone of modern hybrid war which has been unleashed by attack of the Russian Federation on Ukraine in spring 2014.

Keywords: Middle East, the war in Syria, Arab Spring, the Islamic state, international terrorism.